

GINSENG (ARALIACEAE)

Man skønner, at mindst 500 millioner Asiatere hver dag indtager ginseng i en eller anden tilberedning: tibetanske nomader, japanske risbønder, kinesiske kulier, koreanske soldater o.s.v. Ginseng hører til dagens vigtigste indkøb. Asiatiske naturlæger ordinerer ginseng som livsforlængende medikament, for betændelser og feber, kirtel-, hjerte-, nervesygdomme o.m.a.

Under en international konference i Genève varede møderne ofte til langt ud på natten. Mens de vestlige diplomater efterhånden blev segnefærdige af træthed, mødte deres asiatiske kolleger hver formiddag lige veloplagte, både fysisk og psykisk. Da man spurgte en af dem om hemmeligheden, trak han smilende en lille pakke med ginseng op af lommen ...

Panax ginseng hører til samme botaniske familie som vor vedbend og stueplanten aralie. Dens rod er ca. 5–15 cm lang og har form som et lillebitte menneske med krop, arme og ben. På større eksemplarer savnes hverken hals eller hoved, og rod trævler hænger som hår fra figurens "arme" og "ben".

Planten er hjemmehørende i Korea og Manchuriet og trives bedst på fugtig, varm skovbund. *Ginseng* kommer af de to kinesiske

ord *dsjiin* "menneske" og plantens navn *sjen*, i den vestlige verden blev det forvansket til ginseng. I Korea hedder planten eller roden *insam* "menneske-Sam" og gengives i billedtegn med øverst tre stjerner, derunder et menneske og nederst tre streger (rodtrævlerne).

Talrige sagn og legender blev gennem 2500 år spundet omkring denne Asiens mest berømte droge. Koreanerne fortæller, at guden Sam personificerede sig i denne urt og brugte den til at læge både jorden og menneskene. Mongolerne beretter, at guden over liv og død har samlet alle væksters lægekraft i ginseng. I Kina lyder overleveringen, at fire vismænd engang i tidernes morgen fik den som



Ginseng (*Panax ginseng*), ur *Popular Science Monthly*, Vol. 39, 1891.

gave fra guderne. Ifølge et andet sagn skal for to årtusinder siden den kinesiske kejser Shih Huang-Ti have sendt bud til Korea efter *udødelighedens rod*. Men sendebudene kunne ikke finde planten, og derfor døde kejseren kun 49 år gammel.

I det gamle Kina var ginseng den kostbarste gave, som kejseren kunne overrække en fortjent minister eller mandarin. Ved bryllupper forærede man budgommen en ginsengrod, der skulle sikre hans potens. Koreas præsident Syngman Rhee modtog på sin 80 års fødselsdag en 50 cm lang ginsengrod. Kendte mænd som Konrad Adenauer, Henry Kissinger og den nylig afgående præsident Marcos holdt sig fit med ginseng. Drogen indtoges af sovjetiske atleter, soldater, dykkere, bjergbestigere etc. som beskyttelse mod stress. Under opholdet i rummet tog de to kosmonauter Lyakov og Ryumin hver morgen en dosis ginseng.

Fra den kinesiske botaniker og farmakolog Chiang Chi stammer de første recepter på ginseng-holdige medikamenter. Det var ham, som opstillede læresætningen ”intet lægemiddel uden ginseng”. Under alvorlig sygdom eller når alle andre midler svigter er ginseng asiatsens sidste håb. Det fjerne Østens naturlæger behandlede næsten alle sygdomme med ginseng, og der var dødsstraf for at føre et eksemplar ud af landet.

Den ”ægte”, d.v.s. vildtvoksende *Panax ginseng* er nu så sjælden, at den vejes op med guld. På den permanente landbrugsudstilling i Moskva vises en sådan rod bag panserglass og er forsikret med 25.000 rubler. Planten bliver derfor dyrket i Korea, Tibet og Mandschuriet, overalt under statskontrol. Rusland har store ginseng-plantager bl.a. i Uralbjergene, og ved Warsawas universitet blev for få år siden indrettet et laboratorium udelukkende for ginseng-forskning. En anden art *Panax quinquefolius* dyrkes i USA, hvorfra hele skibslaster sendes til Østen, 1955–56 f.eks. blev eksporteret 570 ton.

INDHOLDSSTOFFER OG TERAPI

En nordamerikansk forsker Garriques isolerede 1854 af roden et glykosid han kaldte panaquilon. Siden blev påvist en lang række andre substanser: panaxin, panaxsyren, panaxadiol, ginsenin, panaxatriol, panaxosid A og B, paxein (æterisk ole), alkaloider, ”panaxsyre” (en blanding af fedtsyrer), B-vitaminer, et steroid med østrogen virkning.¹ 1974 fandt et japansk team ledet af Shibata tretten specielle triterpenglykosider kaldt gensenoider, som øger organismens generelle evne til at modstå ekstreme belastninger.²

Der kan ikke råde tvivl om, at det er dette kompleks af ugiftige biokatalysatorer, som betinger drogens gennem årtusinder iagttagne gunstige indflydelse på almenbefindendet og præstationsevnen. Talrige forsøg har dokumenteret, at panaquilon påvirker kirtelsystemet og opretholder den naturlige hormonproduktion, panacen stimulerer nervecentrene, panaxin øger musklernes spændstighed, panaxsyren stimulerer stofskiftet og blodkarsystemet, panaxatriol virker opkvikkende og hæver blodtrykket, panaxadiol derimod beroligende og blodtryksænkende, mens ginsenin regulerer kulhydratstofskiftet, sænker blodets sukkerprodukt og øger glykosesyntesen, det har altså en gunstig virkning på diabetes.³

Ginseng er en af de mest undersøgte vegetabiliske droger. Eksempelvis blev tidsrummet 1951–58 publiceret 77 videnskabelige arbejder om ginseng af sovjetiske farmakologer, kemikere og læger, indtil år 1961 ikke færre end 827 alene i Sovjetunionen.

I følge russiske dyreforsøg og kliniske observationer er ginseng et tonikum. Drogen øger kroppens modstandskraft over for infektioner, den har en positiv virkning på hjertet og den store hjernes bark. Efter doseringer af en bestemt størrelse øges såvel den kropslige



Ginsengrøtter i Korea. Foto: Richardfabi at de.wikipedia.

som psykiske præstationsevne, der indtræffer en markant forbedret evne til at opfatte abstrakte sammenhænge, til at koncentrere sig om kontrollerende, korrigerende og matematiske opgaver. Modsat alle andre stimulatorer optræder ingen uønskede bivirkninger, og drogen giver ingen tilvænning.⁴

Den sovjetiske læge Zakutjiinsky konstaterede, at en ginseng-tinktur (1:10) stimulerer centralnervesystemet, fremmer åndedrætsfunktionen og regulerer hjerte- og blodkarsystemet. På russiske, kinesiske o.a. fjernøstlige hospitaler ordineres ginsengpræparater mod bl.a. nervesvækkelse og depressioner, anæmi, blodtryksforstyrrelser og kroniske hjertesygdomme.⁵

I Sofia kom farmakologen Wesselin Petkow efter sine eksperimentelle og kliniske undersøgelser til den konklusion, at ginseng-ekstrakter især påvirker storhjernens,

resulterende i en forøgelse af den åndelige aktivitet med mindre disposition for træthed ("anti-stress"). Petkow bestrider iøvrigt den ofte fremsatte påstand, at dyrket ginseng ikke har samme terapeutiske værdi som den vildtvoksende.⁶

Den vestlige verden kender ginseng måske bedst som en seksuelt stimulerende droge. Denne effekt skyldes formentlig ikke et indholdsstof, men en generel bedring af kroppens tilstand, idet næsten alle dens funktioner påvirkes i positiv retning – under tiden på en dramatisk måde. Ginseng kan også hæmme de processer, som gør os ældre.

Den hidtidige ginsengforskning er nået til, at drogen har følgende virkninger:⁷

- forøgelse af proteinsyntesen (hos rotter med næsten 50 procent efter 8–12 timer)
- imod træthed, hos mus svarende omtrent til amfetaminer; drogen kan indtages dagligt

og over lang tid uden at det påvirker den normale søvn

– stimulation af evnen til at huske nye data, forbedret kort- og langtidshukommelse, bedre humør, større interesse for omverdenen

– ældre mennesker kan bedre forarbejde og kritisk koordinere iagttagelser, erkende abstrakte relationer og koncentrere sig om opgaver. Hos 80 pct. af forsøgspersonerne blev de fysiske og psykiske præstationer forbedret, stressbetinget hovedpine reduceret hos 75 pct., mens 54 pct. havde færre søvnforstyrrelser og 40 pct. færre depressioner

– levetiden forlænges, klart dokumenteret i dyreforsøg

– normalisering af hjertefrekvensen, blodtrykket og blodsukkerprocenten

– større resistens overfor radioaktiv bestråling

– hæmmende på visse kræftcellers vækst.

REFERENCER

- | | |
|---|----------------------------------|
| 1 | 274 5, 6ff.; 6, 108 |
| 2 | 467 356 |
| 3 | 274 5, 7; 299 43 |
| 4 | 88 99, 1959, 303f. |
| 5 | 17 65, 1958, 480 |
| 6 | 21 1959, hft. 5; 214 1959, 72 |
| 7 | 208a 39-42; 210 39-42; 105 82-84 |